

Anestezi Uygulaması Öncesi Kullanılan Aydınlatılmış Onam Formlarının Okunabilirliklerinin Değerlendirilmesi: Karşılaştırmalı Bir Çalışma

Evaluating the Readability of Informed Consent Forms Available Before Anaesthesia: A Comparative Study

Nilay Boztaş, Şule Özbilgin, Elvan Özmen, Gözde Altuntaş, Sevda Özkardeşler, Volkan Hancı, Ali Günerli
Dokuz Eylül Üniversitesi Tıp Fakültesi, Anesteziyoloji ve Reanimasyon Anabilim Dalı, İzmir, Türkiye

Amaç: Anestezi uygulaması öncesi kullanılan aydınlatılmış onam formları; hastaya yapılacak olan cerrahi işlem ya da herhangi bir girişim öncesi hastayı bilgilendirmek amacıyla hazırlanan formlardır. Bu formlar hastaların konu hakkında yeterli derecede bilgilendirilmesini sağlamalıdır. Okunabilirlik; okuyucu tarafından metnin kolay ya da güç anlaşılır olmasıdır ve çeşitli formüller aracılığıyla değerlendirilmektedir. Çalışmamızın amacı, ülkemizde bulunan üniversitelerin, sağlık bakanlığı eğitim ve araştırma hastanelerinin ve devlet hastanelerinin anesteziyoloji bölümlerinde kullanılan aydınlatılmış onam formlarının okunabilirlik düzeylerinin, okunabilirlik formülleri aracılığı ile değerlendirilmesidir.

Yöntemler: Etik kurul onamının alınmasının ardından ülkemizde bulunan üniversiteler (n=15), sağlık bakanlığı eğitim ve araştırma hastaneleri (n=15) ve devlet hastanelerinin (n=15) anesteziyoloji bölümlerinde kullanılan anestezi onam formlarının okunabilirlik düzeyleri analiz edildi. Her bir onam formu elektronik ortamda "Microsoft Word" programı ile görüntülenerek kelimeler otomatik olarak sayıldı. Onam formlarının ilk sayfasında bulunan ilk 100 kelime alınarak Gunning Fog, Flesch-Kincaid ve Ateşman Okunabilirlik Formülleri ile değerlendirildi. Ayrıca bu ilk 100 kelime içinde bulunan tıbbi terim oranları da yüzde (%) olarak belirlendi.

Bulgular: Toplam 45 kuruma ait anestezi onam formu çeşitli okunabilirlik formülleri ile değerlendirildi. Gunning fog indeksine göre eğitim araştırma ve devlet hastanelerine ait onam formlarının okunabilirlik düzeyleri düşük bulundu. Flesch-Kincaid formülüne göre tüm kurumların okunabilirlik düzeyleri çok düşük olarak bulundu. Ateşman formülüne göre üniversitelere ait onam formlarının okunabilirlik düzeyi çok düşük, diğer kurumların ise düşük olarak bulundu.

Sonuç: Bu çalışmada ülkemizde kullanılan anestezi onam formlarının okunabilirlik oranlarının oldukça düşük olduğu saptanmıştır. Anestezi onam formları hazırlanırken ülkemizin eğitim düzeyi de göz önünde tutulmalıdır. Hekimleri tıbbi ve hukuki anlamda bağlayan bu konuda dikkatli olunması gerektiği kanaatindeyiz.

Anahtar Kelimeler: Aydınlatılmış onam formları, anestezi, tıbbi mevzuat

Objective: Informed consent forms that are used prior to administering anaesthesia inform patients before any proposed surgical procedure or treatment. They should provide patients with sufficient information about the operation and treatment. Readability refers to whether it is easy or hard for a reader to read and understand an available text, and this is evaluated via various formulas. The aim of this study was to evaluate the readability of different informed consent forms commonly used in the anaesthesiology departments of different hospitals in our country using different readability formulas.

Methods: After obtaining ethics committee approval, the readability of different consent forms used in the anaesthesiology departments of university hospitals (n=15), Ministry of Health (MOH) education and research hospitals (n=15), and public hospitals (n=15) was analysed. Each consent form was displayed electronically in "Microsoft Word" and the number of words contained was counted automatically. The first 100 words on the first page of the forms were evaluated using the Gunning Fog, Flesch-Kincaid and Ateşman readability formulations. The rate of medical terms detected within these 100 words was determined as a percentage (%).

Results: Different consent forms obtained from 45 anaesthesia departments were assessed using various readability formulas. According to the Gunning Fog index, the readability of the consent forms obtained from MOH education and research and public hospitals was relatively low. The Flesch-Kincaid index measured very low levels of readability in all institutions. The Ateşman index displayed very low readability levels for the consent forms used in university hospitals, and low levels in other institutions.

Conclusion: We conclude that the readability of the anaesthesia informed consent forms is low. The level of education in our country should be considered in the preparation of anaesthesia consent forms. We believe that physicians should pay more attention to this medical and legal issue.

Key Words: Informed consent forms, anaesthesia, medical legislation

Giriş

Okunabilirlik, 19. yüzyılın başlarında, Amerika Birleşik Devletlerinde ortaya çıkmış, dile özgü bir kavramdır (1).

Kısaca okunabilirlik (*readability*); metinlerle ilgili nicel bazı veriler sunarak, o dile ait hecelerin, kelimelerin ve cümlelerin karakteristik özellikleriyle, belirli düzeydeki okuyucu tarafından metnin kolay anlaşılabilir olup olmadığı hakkında bilgi verir. Bu kavram geçmişte daha çok kurumlar arası yazışmalar, askeri kurumlar ve sağlık teşkilatlarında kullanılmıştır (2). Okunabilirliğe etki eden faktörler: ortalama kelime uzunluğu, kelime frekansı, çoklu hece sayısı, ortalama cümle uzunluğu, çok anlamlı kelime sayısı ve ortalama hece sayısıdır. Cümlede kelime sayısı arttıkça cümlelerin okunabilirliği azalır (3).

Okunabilirliği değerlendirmede kelime ve cümlelerin uzunluğu, kelimelerin hece sayıları gibi ölçütler kullanılarak okunabilirlik formülleri geliştirilmiştir. Okunabilirlik analizi yapmak için kırktan fazla formül mevcuttur. En çok kullanılan okunabilirlik formülleri, *Gunning fog* indeksi, *Flesch-Kincaid* okunabilirlik formülü, Ateşman okunabilirlik formülüdür.

İngilizce ve Türkçe yayımlanan literatür taramamızda anestezi onam formunun okunabilirlik düzeyini araştıran bir çalışmaya rastlanmamıştır.

Çalışmamızın amacı, ülkemizde anestezi uygulaması öncesi kullanılan aydınlatılmış onam formlarının okunabilirlik düzeylerinin, okunabilirlik formülleri aracılığı ile değerlendirilmesidir.

Yöntemler

Bu çalışma “Dokuz Eylül Üniversitesi, Tıp Fakültesi, Girişimsel Olmayan Araştırmalar Etik Kurulu” onayı alınarak 01.01.2013 ile 05.06.2013 tarihleri arasında gerçekleştirildi.

Türkiye’de her hastanenin belirli standartlara göre oluşturduğu anestezi onam formları mevcuttur. Ülkemizde bulunan üniversiteler (n=15), sağlık bakanlığı eğitim ve araştırma hastaneleri (n=15) ve devlet hastanelerinin (n=15) anesteziyoloji bölümlerinde kullanılan anestezi onam formları elde edilerek, her birinin okunabilirlik indeksi tespit edildi. Her kurumun anesteziyoloji kürsü başkanına e-posta ve telefon aracılığıyla ulaşılarak

çalışma hakkında bilgi verildi ve çalışmaya katılan kurumlardan anestezi öncesi aydınlatılmış onam formları istendi.

Her bir onam formu elektronik ortamda “Microsoft Word” programı ile görüntülenerek, kelimeler otomatik olarak sayıldı. Her bir onam formunun okunabilirlik düzeyleri, *Gunning Fog*, *Flesch-Kincaid* Okunabilirlik Formülü ve Ateşman Okunabilirlik Formülü ile değerlendirildi. Onam formlarının ilk 100 kelimelik bölümü “*online calculator*” aracılığıyla otomatik olarak analiz edildi. Elde edilen sonuçların doğruluğunu kontrol etmek amacıyla formüller ile de hesaplama yapıldı.

Gunning Fog indeksi ölçümü için metnin ilk 100 kelimelik bölümü alınarak, üç heceli kelime oranı ve kelime ortalaması hesaplanarak elde edilen değerler, *Gunning Fog* Formülünde yerleştirildi. Değerlendirmelerin eğitim derecelerine göre yapılması, *Fog* indeksi uygulamasına ait bir özelliktir.

$Fog\ İndeksi = 0,4x$ (Üç heceli kelime oranı+kelime ortalaması)

Üç heceli kelime oranı=(üç ve daha fazla heceli kelime sayısı/kalan kelime sayısı) x100

Kelime ortalaması=kelime sayısı/cümle sayısı

Eğer sonuç 8-10 arasında ise kolay, 11’in üzerinde ise zor bir metin olduğunu gösterir (4).

Flesch-Kincaid formülü için metnin ilk 100 kelimesi alınarak, kelime uzunluğu ve cümle uzunluğu bulunarak hesaplama yapıldı (Tablo 1).

Okuma kolaylığı=(0,39x cümle uzunluğu)+(1,18x kelime uzunluğu)-15,59

Kelime uzunluğu=hece sayısı/kelime sayısı

Cümle uzunluğu=kelime sayısı/cümle sayısı

Kelime başına düşen hece sayısı bire yaklaştıkça metin kolay, 10’a yaklaştıkça metin zor olarak değerlendirilir. Aynı işlem cümle içinde geçerlidir, kelime sayısı bire yaklaştıkça metin kolay 10’a yaklaştıkça metin zor olarak nitelendirilir (1).

Son olarak Ateşman Okunabilirlik İndeksi ölçümü için, metnin ilk 100 kelimelik bölümü alınarak formül üzerinden hesaplama yapıldı. Bu formüle göre bir metnin okunabilirlik düzeyi 100’e yaklaştıkça kolay, 0’a yaklaştıkça zor bir metindir (Tablo 2) (5).

Tablo 1. *Flesch* Formülüne göre okunabilirlik düzeyleri

Metnin düzeyi	Ortalama cümle uzunluğu	Ortalama hece sayısı	Metnin düzeyi (sayısal olarak)	Tahmini seviye
Çok kolay	8 ve daha az	123 ve daha az	90-100	5
Kolay	11	131	80-90	6
Oldukça kolay	14	139	70-80	7
Standart	17	147	60-70	8-9
Oldukça zor	21	155	50-60	10-11
Zor	25	167	30-50	13-16
Çok zor	29 +	192 +	0-30	yetişkinler

$$O.S=198,825-(40,175.X_1)-(2,610.X_2)$$

O.S: okunabilirlik sayısı

X_1 : hece sayısı/kelime sayısı

X_2 : kelime sayısı/cümle sayısı

Onam formlarının 3 farklı okunabilirlik indeksi dışında, metnin okunabilirlik indekslerinin değerlendirildiği 100 kelimelik bölümündeki tıbbi terimler sayılarak, tıbbi terim oranları da yüzde (%) olarak belirlendi.

İstatistiksel analiz

Çıkan sonuçlar istatistiksel analiz ve veri değerlendirme programları aracılığıyla analiz edilerek, onam formlarının okunabilirlik indeksi ortalaması ve tıbbi terim oranlarının ortalaması belirlendi. İstatistiksel değerlendirme için Statistical Package of Social Sciences 15.0 (SPSS Chicago, IL, USA) programı kullanıldı. Veriler medyan ve çeyrekler arası mesafe (%25-%75) olarak gösterildi. Grupların karşılaştırılmasında Mann-Whitney U testi kullanıldı. Tüm incelemeler için $p<0,05$ değeri anlamlı olarak kabul edildi.

Bulgular

Çalışmamıza ülkemizde bulunan 45 kurumdan gönderilen aydınlatılmış onam formları dahil edildi. Çalışma dışı bırakılan onam formu olmadı. Onam formlarına ait veriler Tablo 3'de görülmektedir. İncelenen metinlerde ortalama harf, hece, kelime ve cümle sayıları açısından anlamlı fark görülmedi.

Tablo 2. Ateşman Türkçe okunabilirlik aralıkları

Düzey	Okunabilirlik aralığı
Çok kolay	90-100
Kolay	70-89
Orta güçlükte	50-69
Zor	30-49
Çok zor	1-29

Tablo 3. Onam formlarının okunabilirlik değerleri [median (%25-%75)]

	Tüm Formlar (n=45)	Üniversite Hastanesi (n=15)	Eğitim Araştırma Hastanesi (n=15)	Devlet Hastanesi (n=15)
Cümle sayısı	7 (6-9)	7 (5-10)	8 (6-8)	7 (6-9)
3 hece ve üstü kelime sayısı	67 (62,5-70,5)	69 (65-74)	68 (61-70)	65 (57-68)
Kelime sayısı	100 (100-102)	100 (100-104)	100 (100-103)	101 (99-102)
Harf sayısı	732 (712-771)	731 (710-781)	722 (705-747)	743 (716-772)
Hece sayısı	324 (311-340)	325 (312-343)	322 (311-330)	331 (311-338)
Gunning fog indeksi	22,9 (8,2-25,2)	9,9 (7,1-23,7)*	19,5 (7,4-25)	25,0 (23,1-25,9)
Flesch-Kincaid indeksi	20,5 (18,9-21,9)	19,9 (19-21,8)	19,5 (17,7-21,5)	21,4 (20,1-22,1)
Ateşman okunabilirlik	33,2 (26,0-37,0)	28,3 (21,3-34,7)	35,7 (29,9-37,2)	34,4 (26-38,4)
Tıbbi terim oranı(%)	4 (3,5-6,5)	4 (4-6)	4 (4-6)	4 (2-7)

*: $p<0,016$, Üniversite ile devlet hastaneleri arasında anlamlı fark, Mann-Whitney U testi

Üç hece ve üstü kelime sayısı üniversite hastanelerinde, devlet hastanelerine göre anlamlı olarak yüksek bulundu ($p<0,05$). Gunning fog indeksine göre onam formlarının okunabilirlik düzeyi üniversitelerde, devlet hastanelerine göre anlamlı olarak yüksek saptandı ($p<0,05$). Ancak eğitim araştırma ve devlet hastanelerine ait onam formlarının okunabilirlik düzeyleri de düşük bulundu. Flesch-Kincaid formülüne göre tüm kurumların okunabilirlik düzeyleri çok düşük olarak bulundu. Ateşman'ın okunabilirlik formülüne göre ise okunabilirlik düzeyi, üniversite hastanelerinde eğitim hastanelerine göre anlamlı olarak düşük olduğu saptandı ($p<0,05$). Ateşman formülüne göre tüm formların ortalama değeri 33,2 (26,0-37,0) olarak bulundu. Tıbbi terim oranı ortalama olarak %4 bulundu ve kurumlar arasında anlamlı bir fark bulunmadı.

Tartışma

Anestezi uygulaması öncesi kullanılan aydınlatılmış onam formları; hastaya yapılacak olan cerrahi işlem yada herhangi bir girişim öncesi, hastayı bilgilendirmek amacıyla hazırlanan formlardır. Hasta ve hekim arasındaki ilişkinin dayanaklarından birisidir. Bu nedenle aydınlatılmış onam formlarının hasta tarafından tam olarak anlaşılması önemlidir. Çalışmamızda ülkemizde kullanılan, tıbbi ve hukuki açıdan önem taşıyan anestezi onam formlarının okunabilirlik düzeyini araştırdık.

Hekimlerin sanatlarını uygularken, sadece en güncel tıbbi bilgileri takip etmeleri yeterli değildir. Tıp uygulamalarının diğer dayanakları olan tıp hukuku ve tıbbi etik de, hekimliğin uygulanması sırasında belirleyici olmaktadır (6).

Anestezi ve reanimasyon alanında belirlenmiş olan standart uygulamalara uygun hareket edilmesinin yanında meslek ile ilgili mevzuatın bilinmesi de önem taşımaktadır.

Hasta-hekim ilişkisinin yasal boyutu; hastanın hekime başvurusu, tanı ve tedaviye başlanması ile birlikte başlar. Bu durumda yasal açıdan, hasta ile hekim arasında görünmeyen bir vekalet sözleşmesi oluşur. Hekim vekalet sözleşmesinde yer alan tüm bu kurallara uyduğu sürece; tanı, tedavi ve her türlü girişimde, "izin verilen risk" yani, belirli "komp-

likasyon” oranları içerisinde mesleğini yerine getirmektedir (7-9). Anesteziyoloji ve Reanimasyon uygulamaları sırasında oluşabilecek “komplikasyonların” neler olduğunun hastaya bildirilmesi ve her uygulama için ayrı rızasının alınması gereklidir. Aydınlatılmış onam formları; Anayasa’nın 17, 5237 numaralı Türk Ceza Kanununun (TCK) 26, 90, 91, 99, 101, 1219 numaralı “Tababet ve Şuabatı Sanatlarının Tarzı İcrasına” (TŞSTİ) Dair Kanunun 70, 2238 numaralı “Organ ve Doku Alınması, Saklanması ve Nakli” Hakkında Kanun’un 6 ve 7., “İlaç Araştırmaları Hakkında Yönetmelik’in” 8, “Tıbbi Deontoloji Nizamnamesi”nin 14, “Hekimlik Meslek Etiği Kuralları”nın 26 ve 27., “Hasta Hakları Yönetmeliği”nin 7, 15, 18, 19, 20, 22, 24, 25, 26, 27, 28, 29, 31, 32, 33, 34, 35., “Üremeye Yardımcı Tedavi Merkezleri Yönetmeliği”nin ek 4.’ü ve “Genetik Hastalıklar Tanı Merkezleri Yönetmeliği”nin ek 3.’ü maddesine göre doldurulması zorunlu bir formdur.

Aydınlatılmış onam formu ile hekim; hastayı o anki sağlık durumu, önerilen tedavi yöntemleri, tedavi yöntemlerinin başarı şansı, süresi ve içerdiği riskler, verilen ilaçların kullanımını ve olası yan etkileri, hastaya önerilen tedavinin kabul edilmemesi durumunda alternatif tedavi yolları ve yaratacağı sonuçlar, hastaya uygulanacak girişim ve operasyonla ilgili bilgiler konusunda yazılı olarak bilgilendirmeli ve yazılı onayını almalıdır. Hastanın kendisinin yazılı onam veremeyeceği acil durumlarda, bilinci kapalı olan hastalarda ve hastanın reşit olmaması durumunda; hastanın velisi ya da yasal temsilcisinin yazılı onamı alınmalıdır (6, 7, 9-12).

Onam formlarının yeterli bilgiyi içerecek şekilde basit, sade ama aynı zamanda anlaşılabilir bir dille yazılması gerekmektedir. Bu nedenle hastanın bu formdaki anlatılmak isteneni iyi anlaması ve onam verip vermeyeceğine karar vermesi gerekmektedir.

Okunabilirlik; günümüzde dil bilimcilerin üzerinde yoğun çalışmalar yaptığı evrensel bir kavram haline gelmiştir (4).

Chall’a (13) göre okunabilirlik çalışmaları dilin daha anlaşılır olması amacıyla yapılmıştır. Eğer bir metinde birey için bilinmeyen sözcük sayısı çoksa ve bu sözcükler metinde sık tekrarlanıyorsa metin okuyucu için zor bir metin haline gelir.

Gunning Fog indeksi; cümle uzunluğu ve çok heceli kelime yüzdesinin oranına dayanan bir değerlendirme aracıdır (14). Bu çalışmada *Gunning Fog* formülüne göre onam formlarının okunabilirlik düzeyi üniversitelerde kolay, eğitim ve devlet hastanelerinde ise zor olarak bulundu (Şekil 1).

Bu sonuç, diğer okunabilirlik formüllerini kullanarak elde ettiğimiz sonuçlarla uyumlu değildi. Chall (13) yapı olarak farklı bir dil için geliştirilen formülün, başka bir dil için aynı sonuçları vermeyeceğini bildirmiştir.

Bu nedenle çalışmamızda diğer formülleri de kullanmakla beraber Ateşman (5) tarafından *Flesch*’in türkçeye uyarlanan “Ateşman okunabilirlik formülünü” esas aldık.

Ateşman’a (5) göre ise okunabilirlik, okuyucu tarafından metinlerin kolay ya da güç anlaşılır olmasıdır. Ancak okunabilir-

lik ve anlaşılabilirlik arasında bazı farklılıklar vardır. Metinler incelenirken hem nitelik hem de nicelik özellikleri göz önünde tutulmalıdır. Anlaşılabilirlikte metnin içeriği çok önemlidir. Yani düşüncenin hangi sırayla ve nasıl anlatıldığı önemlidir.

Kullanılan sözcükler; kısa, net ve genel olarak anlamı bilinen sözcükler olmalı ve sık tekrar edilmemelidir. Okunabilirlikte ise metinlerin dil bilimsel özellikleri, kelime ve cümlelerin uzunlukları göz önüne alınır. Çalışmamızda Ateşman formülüne göre onam formlarının okunabilirlik düzeyi üniversitelerde çok düşük, eğitim ve devlet hastanelerinde düşük olarak saptandı. Bu çalışmada, Türkçe dili için uyarlanan tek okunabilirlik formülü olan Ateşman formülünü baz aldık. Bu da onam formlarının; akademik olarak belirli bir düzeyde olan üniversite hastanelerinde, akademik düzeyde hazırlandığını göstermektedir.

Flesch-Kincaid indeksi en sık kullanılan metotlardan biridir; kelime ve cümle uzunluğu önemlidir ve eğitim düzeyini gösterir. Örneğin sonuç 8,6 ise bu metnin 8 yıllık eğitim düzeyindeki kişilere hitap edeceği anlamına gelmektedir (15).

Çalışmamızda bu formüle göre tüm kurumlarda anestezi onam formu okunabilirlik düzeyi çok düşük olarak bulundu. Ateşman’ın formülünde elde edilen sonuçlarla uyumlu idi (Şekil 2). Anestezi onam formlarının akademik eğitim düzeyindeki kişilere hitap ettiği tespit edildi. Sharp (16) çalışmasında onkolojik bilgi formlarının hastaların okuduğunu anlayabilmesi için oldukça uzun ve zor olduğunu bildirmiştir.

Yapılan araştırmalarda genel olarak eğitim düzeyi ile anlama seviyesi arasında bir ilişki olduğu sonucu çıkartılmaktadır. Bir metnin hangi eğitim düzeyine ait olduğunu söylemek metnin anlaşılabilirliği hakkında belirli oranda fikir vermektedir. Anestezi onam formları her eğitim düzeyindeki hasta popülasyonu tarafından anlaşılabilir olmalıdır. ABD’de bir kanser enstitüsü, sekiz yıllık eğitim düzeyine göre bilgi formlarının hazırlanmasını önermiştir (17). Kişinin eğitim seviyesi yüksek bile olsa tıbbi literatüre alışık olmayan biri için yanlış anlamaya yol açabilir. Bu nedenle onam formlarının mümkün olduğunca tıbbi terim içermemesi gerekmektedir. Çalışmamızda tıbbi terim oranının %4 gibi düşük bir düzeyde olduğu saptandı.

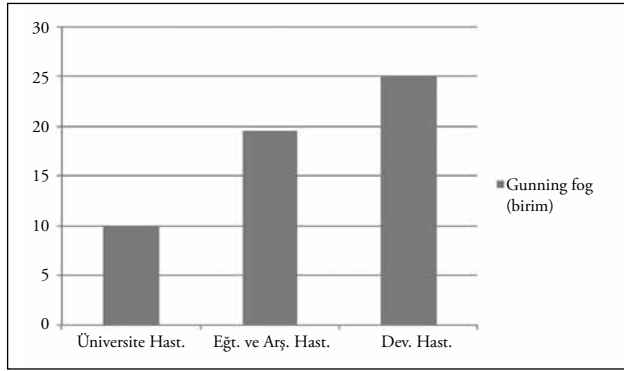
Türkiye’de 2010 yılı verilerine göre, 15 yaş üzerindeki tüm popülasyonun ortalama eğitim düzeyi 7,18 yıl olarak bildirilirken, sadece 15 yaş üzerindeki kadınların ortalama eğitim düzeyi 6,33 yıl olarak bildirilmektedir (18).

Anestezi onam formları hazırlanırken eğitim düzeyi en düşük olan hasta popülasyonunu da kapsayacak şekilde anlaşılabilir olmasına dikkat edilmelidir.

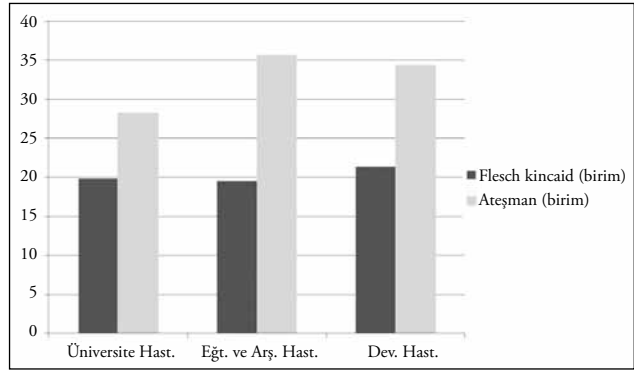
Çalışmamızda Türkiye’de bulunan toplam 45 kurum çalışmaya dahil edildi. Bu nedenle çalışmamızın sonuçlarının ülkemiz geneline yansıtılması zordur. İleride daha geniş çaplı çalışmalarla ülkemizdeki genel durum hakkında bilgi verilmesi uygun olacaktır.

Sonuç

Okunabilirlik testleri metnin anlaşılabilirliği hakkında kesin sonuçlar vermese de, metnin düzeyi ile ilgili bazı fikirler ver-

Şekil 1. Onam formlarının kurumlara göre *Gunning fog* formülü ile okunabilirlik düzeyleri (>10 birim üzerinde metnin okunabilirlik düzeyi giderek zorlaşmaktadır)
Hast.: Hastane, Eğt. ve Arş.: Eğitim ve Araştırma, Dev.: Devlet

Şekil 2. Onam formlarının kurumlara göre *Flesch kincaid* ve *Ateşman* formülü ile okunabilirlik düzeyleri (0-30 birim arası çok zor, 30-50 birim arası zor)
Hast.: Hastane, Eğt. ve Arş.: Eğitim ve Araştırma, Dev.: Devlet

mektedir. Sonuç olarak bu çalışmada ülkemizde kullanılan anestezi onam formlarının okunabilirlik oranlarının oldukça düşük olduğu saptanmıştır. Anestezi onam formları hazırlanırken ülkemizin eğitim düzeyi de göz önünde tutulmalıdır. Hekimleri tıbbi ve hukuki anlamda bağlayan bu konuda dikkatli olunması gerektiği kanaatindeyiz.

Etik Komite Onayı: Bu çalışma için etik komite onayı Dokuz Eylül Üniversitesi Tıp Fakültesi, Girişimsel Olmayan Araştırmalar Etik Kurulu'ndan alınmıştır.

Hakem değerlendirmesi: Dış bağımsız.

Yazar Katkıları: Fikir - V.H., N.B.; Tasarım - V.H., N.B., A.G.; Denetleme - A.G.; Kaynaklar - N.B.; Malzemeler - V.H., N.B., S.Ö., Ş.Ö.; Veri toplanması ve/veya işlemesi - N.B., Ş.Ö., S.Ö., G.A., V.H.; Analiz ve/veya yorum - N.B., V.H., E.Ö.; Literatür taraması - N.B.; Yazıyı yazan - N.B., V.H.; Eleştirel İnceleme - A.G.; Diğer - G.A., E.Ö.

Çıkar Çatışması: Yazarlar bir çıkar çatışması bildirmemişlerdir.

Finansal Destek: Yazarlar bu çalışma için finansal destek almadıklarını beyan etmişlerdir.

Ethics Committee Approval: Ethics committee approval was received for this study from the ethics committee of Dokuz Eylül University School of Medicine Non Interventional Research Ethics Committee.

Peer-review: Externally peer-reviewed.

Author Contributions: Concept - V.H., N.B.; Design - V.H., N.B., A.G.; Supervision - A.G.; Funding - N.B.; Materials - V.H., N.B., S.Ö., Ş.Ö.; Data Collection and/or Processing - N.B., Ş.Ö., S.Ö., G.A., V.H.; Analysis and/or Interpretation - N.B., V.H., E.Ö.; Literature Review - N.B.; Writer - N.B., V.H.; Critical Review - A.G.; Other - G.A., E.Ö.

Conflict of Interest: No conflict of interest was declared by the authors.

Financial Disclosure: The authors declared that this study has received no financial support.

Kaynaklar

1. W.H.DuBay, "The Principles of Readability", Costa. Mesa, CA, 2004.
2. Hedman AS. Using the SMOG Formula to revise a health. Am J Health Edu 2008; 39: 61-4. [CrossRef]

3. Al-Ajlan AA, vd., "Towards the development of an automatic readability measurements", 3rd Int Conf Digi Inf Mng (IC-DIM) 2008.p.506-11.
4. Goldbort R. Readable writing by scientists and researchers. J Environ Health 2001; 63: 40-1.
5. Ateşman E. Türkçede okunabilirliğin Ölçülmesi. A.Ü. Tömer Dil Dergisi 1997; 58: 171-4.
6. Güzeldeir ME. Hasta bilgilendirmenin önemi. Sendrom 2005; 17: 36-53.
7. Atalay H, Hancı V. "Yoğun bakım enfeksiyonlarında etik ve yasal sorumluluklar". Yoğun Bakım Ünitesinde Enfeksiyonlar. Ed: Yalçın A.N., Erbay R.H., 1. Basım, ISBN: 978-605-89882-2-2, Nobel Tıp Kitabevi, İstanbul, 2009:271-9.
8. Çelik M. Anestezi ve reanimasyon uzmanının yasal sorumlulukları. Türk Anest Rean Cem Mecmuası 2002; 30: 100-4.
9. Günerli A. Anestezi uzmanlarının mesleki ve hukuki sorumlulukları, yasal hükümler, ilgili yasa ve yönetmelikler. Türk Anest Rean Dergisi 2009; 37: 333-49.
10. Özasan A. Aydınlatılmış onam. Yeni yasalar çerçevesinde hekimlerin hukuki ve cezai sorumluluğu, tıbbi malpraktis ve adli raporların düzenlenmesi. Sempozyum Kitabı. İstanbul: İ. Ü Cerrahpaşa Tıp Fakültesi Yayınları; 2006: 43-54.
11. Elmacı İ, Balak N, Bozkuş H, Kaynar MY, Ulu O, Asan Z, ve ark. Nöroşirürji için aydınlatılmış onam rehberi. Editör: Ak H. 1. Basım. Türk Nöroşirürji Derneği Yayınları, Buluş matbaası, Ankara 2006: 5-38.
12. Öztürk R. Hastane enfeksiyonlarında hukuki sorumluluk. Sağlıkta Nabız Dergisi 2006; 5: 40-4.
13. Chall JS. Readability: The Beginning Years. Editors. Zakaluk B, Samuels SJ. International Reading Association Inc. 1988.p.3-4.
14. Ertem-Vehid H, Giresunlu M, Köksalan H. Onkolojik çalışmalarda hasta olur formlarının değerlendirilmesi: Bu bilgilerin anlaşılabilirliği. Türk Onkoloji Dergisi 2006; 21: 187-90.
15. Cherla DV, Sanghvi S, Choudhry OJ, Liu JK, Eloy JA. Readability assessment of Internet-based patient education materials related to endoscopic sinus surgery. Laryngoscope 2012; 122: 1649-54. [CrossRef]
16. Sharp SM. Consent documents for oncology trials:does anybody read these things? Am J Clin Oncol 2004; 27: 570-5. [CrossRef]
17. Simplification of informed consent documants: Recommendations. National Cancer Institute, Available at: www.nci.nih.gov/clinicaltrials/understanding/ simplification-of-informed-consent-documants.
18. Barro R, Lee JW. Educational Attainment Dataset. [Online] Available at: http://www.barrolee.com/ [Ulaşım 17 Haziran 2013]. 2011.